

БОГАТИЯТ БОИЛИТ И СИРОМАХЪТ БОРДО ЯКУТСКА ПРИКАЗКА

Превод от руски: Ангел Каралийчев, Вела Каралийчева, 1956

chitanka.info

Живеели едно време в местността Бурнур двама съседни — Боилит и Бордо. Боилит бил богат, а Бордо — сиромаш човек. Бордо отгледал трима синове: най-големият се казвал Додой, средният Налибир, а най-малкият Берт-ер.

Бордо и синовете му били ловци и от лов си вадели прехраната. Но една година, кой знае защо, нямало никакъв лов и животът на сиромашите станал много тежък. Макар че се случвало понякога нищо да не ядат, те все пак се държели, не ходели да крадат. Но настанала такава страшна нужда, че бащата предложил на синовете си един от тях да бъде продаден на Боилит и да му стане роб. Синовете помислили, помислили и решили помежду си да стане роб най-големият, Додой. На другия ден Додой отишъл при Боилит, казал му, че ловът им е много слаб, че в къщи нямало какво да ядат и помолил Боилит да им помогне, да спаси семейството от гладна смърт, а в замяна на това да го направи свой роб.

— Хубаво, ще те взема и ще дам на баща ти и на братята ти хляб, но ти трябва да се закълнеш, че ще ми бъдеш верен роб.

Додой се съгласил.

— Добре, щом като е тъй — казал Боилит. — Вземи сега брезова кора и начертай върху нея клетвен знак!

Додой бързо извадил от ножницата върху бедрото си едно костено ножче и порязал с него най-малкия си пръст. С кръвта намазал върха на ножа, начертал с него върху кората нещо като копие или пръчка и продумал:

— От днес нататък ще те смятам за свой господар!

Сетне целунал окървавения нож, застанал на колене и подал кората на Боилит. Боилит хванал Додоя за ръката и го отвел при седемте си жени.

— Ето новия ми поданик — вашия роб.

След това богатият дал на Додой няколко глави рогат добитък и коне и му позволил да иде и да пренощува при баща си. На другия ден, когато Додой отишъл при Боилит, той му рекъл, че ако не изпълнява всичко, което му заповядат, ще го накаже жестоко. Сетне му дал хубави волове, десет шейни, секира за сечене на дърва, дал му още месо за ядене и му заповядал да вози дърва. Додой изслушал заповедта, спомнил си за оня стар работник, който разказвал как господарят заповядал да одерат кожата на един роб за някакво нищо и никакво

провинение, и му станало страшно. От страх той не знаел какво да прави. Но трябвало да събере всичко потребно и да иде за дърва. В гората той все мислел за роба, дето са му одрали кожата, и виждал, че сам не ще може да насече десет шейни дърва за един ден. Пот течела от него, а той все сечел и сечел. Най-сетне толкова се уморил, че паднал в безсъзнание на земята. Като дошъл на себе си, захванал да вика:

— Да насека дърва за десет вола — небъдна работа!

Поискал да се изправи на крака, но нямал сили и пак се строполил. И му дошло на ум за предишния му живот, когато ходел на лов по своя воля. А сега навярно ще го сполети бедата на оня роб, комуто одрали кожата. Додой просто не знаел какво да прави, свят му се виел, захванал да плаче и да нарежда: „По-добре да не живея, да не гледам света, по-добре да умра!“

Като се обърнал към оная страна, където гората била по-гъста, той почнал да моли горския дух, покровителя на всички, които се намират в беда, да му прати смърт или помощ. Занареждал Додой молбата си:

— Повелителю на всички претъмни гори, ти, който владееш кожата на животните, ти, който си преизпълнен с милост към бедните, спаси мене, клетника!

Дълго се окайвал той, додето най-сетне задрямал. Когато се събудил, край него нямало нито волове, нито шейни, нито секири, нито месо. Като луд се втурнал да търси воловете, шейните и секирите, но никъде нищо не намерил.

Додето Додой спял, дошъл Боилит и всичко отвлякъл. Додой помислил, че воловете са си отишли у дома. Бързо се втурнал към господарския двор. Но щом влязъл през вратата, Боилит го посрещнал и викнал:

— Лош роб си ти, погази клетвата си!

Сетне той се обърнал към слугите и им поръчал да му донесат меч. Щом донесли меч, жестокият господар и слугите му съборили Додой на земята и безмилостно одрали кожата от гърба, от нозете и от ръцете му. След това Боилит заповядал да хвърлят Додой във водата, а на баща му и братята поръчал да обадят, че Додой е загинал в гората, разкъсан от мечка.

Домашните на Додой много се натъжили.

— Навярно такава е била волята на горския дух, щом като мечка го е разкъсала! — казвали бащата и братята на Додой.

Лов все още нямало и гладът продължавал. Бордо и семейството му пак изпаднали в немотия и решили средният брат Налибир да иде на работа при Боилит. С Налибир се случило същото, както и с Додой. И той бил убит зверски и хвърлен във водата. Старият Бордо толкова тъгувал за синовете си, че умрял. От цялото семейство сега останал само Берт-ер. Той бил смислен човек и необикновено силен. Неведнъж се случвало на лов, без каквото и да е оръжие, да убие мечка или вълк. Берт-ер не повярвал, че братята му са разкъсани от мечка и страшно му се доцяло да узнае истинската причина за тяхната смърт. Често си мислел: не е ли виновен за смъртта им самият Боилит? Мислил, мислил Берт-ер и решил да иде роб при Боилит. Най-напред уговорил с Боилит десет дни да живее без работа. През тези десет дни, като живеел без работа, Берт-ер се запознал с другите роби и с оня старец, който разказал на Додой как одрали кожата на роба. От него узнал още от каква смърт са загинали братята му. Берт-ер се разсърдил страшно и се заклел да отмъсти на Боилит за братята си.

Като минали десет дни, богаташът дал на Берт-ер волове, десет шейни, секира и храна и го пратил в гората за дърва. Берт-ер отишъл. Там той бърже се справил с работата: което дърво хванел, изтръгвал го с корените, товарел го на шейната и готово! Не минало час и десетте шейни били натоварени с дърва. Товарът бил толкова тежък, че воловете едвам го теглили. Берт-ер тъй ги насилял, че те по пътя издъхнали. Тогава Берт-ер навързал и десетте шейни и сам ги потътрил. Като видели това, слугите страшно се изплашили, а самият Боилит бил ни жив, ни мъртъв от страх.

Щом се окопитил, Боилит пратил един от слугите си да запита: как е посмял дръзкият роб да погуби воловете му? Слугата с голям страх се приближил до Берт-ер, поклонил му се и рекъл:

— Приятелю, ти си харен човек, но господарят пита: защо утрепа воловете му?

— Кажи на господаря първо той да каже защо утрепа братята ми, че тогава аз ще му кажа защо погубих воловете му — отвърнал Берт-ер.

Слугата се върнал в предал отговора на Боилит.

Богаташът кипнал. По-рано той погубвал робите за свое удоволствие, но сега тъй се изплашил, че пратил да кажат на Берт-ер: „Тази първа вина аз му прощавам, но втората няма да му простя. Повече да не греши, защото няма да се отърве от жестоко наказание!“

Берт-ер отговорил: „Няма каква да ме плаши, аз не се боя от наказание. Ами нека господарят да му мисли, защото аз жестоко ще му отмъстя за братята си.“ Като се връщал с този отговор, слугата си мислел: „Глей ти, какъв юнак е Берт-ер! Пет пари не дава за Боилит. Навярно е силен богатир, щом върши такива работи. Скоро май ще настъпи краят на Боилит. Пада му се! Жесток господар е той, на един кожата дере, друг кара да стои срещу стрелите. Малко ли е мъчил, песът, нашите братя? Сега ще изстинеш! Този юнак ще те научи, Боилит, как трябва да се живее с хората!“ И слугата дори подскочил от радост, толкова се зарадвал, че иде краят на Боилит.

Оттогава Берт-ер станал известен на всички. Хората захванали да гледат на него като на необикновен човек. Почнали да му оказват всякакви почести. На всички се струвало, че е защитник на угнетените, всяка негова дума робите запомняли. Всеки роб се стараел Берт-ер да му обърне внимание. Името му навсякъде се чувало, за добрите му дела започнали да говорят. Добродетелите и героизмът на Берт-ер се почитали и в дома на Боилит.

Боилит имал дъщеря, хубавица и добра, която никак не приличала на баща си. Казвала се Китен Киталин. Тя харесала Берт-ера и той я обикнал. На Боилит никак не му се нравело, дето всички обичали Берт-ера и че робите били готови да му се покоряват. Той се боял за живота си, защото знаел, че робите с нетърпение чакат смъртта му. Неведнъж чувал робите да казват: „Добре ще е този Берт-ер да остави на нас Боилит! Ние ще го пребием като куче!“ Тогава Боилит намислил да погуби Берт-ер.

Веднъж при него дошъл един човек и рекъл:

— Ти, господарю наш, сега си в голяма опасност! Този негодник е дяволско изчадие. Той е много дързък. Ние ще му дадем да разбере с кого има работа! Та ти открай време си наш велик господар. Никой никога не се е осмелил да иде против тебе!

— Какво ще приказваме! — казал Боилит. — Но я ми кажи как да се отървем от Берт-ера?

— Ще ти кажа! Прати го за мечката, която вече три века, кажи-речи, седи затворена. Ти, господарю, навярно си чувал за богатия Халлан-Ола-Харилли-Мохсогол, който е живял още при твоя працядо. Мохсогол хванал тази мечка и я затворил в подземие, а мечката, казват, се хранела само с човешко месо и няма да загине, додето свят светува.

— Е, какво ще стане, ако пратя Берт-ера за мечката? Не се знае само дали ще склони.

— Не се тревожи! Навярно ще склони и няма да се върне оттам. Само че се отнеси с него по-любезно, кажи му: „Ти си ми верен слуга и храбър човек. Докарай ни оная мечка, дето се намира в еди-кое си подземие. Мечката не е като другите, тя няма опашка.“ За да се съгласи, обещавай му голяма награда. Кажи му, че ще го ожениш за дъщеря си. Чух, че се имали с нея и той бил готов на всичко.

На другия ден Боилит повикал при себе си Берт-ер, приел го с престомена любезност и с почести, настанил го на „биллирика“ (най-почетното място в къщата, на което седят и спят старците и невинните девойки), нагостил го с тлъсто конско месо и кумис^[1] от мляко. След това захванал да говори:

— Усещам, че смъртта ми приближава, шаманите и сънотълкувателите също ми предсказват близка смърт, та затуй си мисля — на кого ще оставя богатството и властта си? Нямам син, а дъщеря ми без мъж — човек ли е! Чуждите хора могат всичко да разпилеят и да се погаврят с дъщеря ми. Ето защо съм намислил по-скоро да си намеря зет. Тебе, Берт-ере, аз те обичам. Ти си храбър човек, хубав. От не знам кое време не сме имали хора като тебе. Същото казва и дъщеря ми. Аз искам да ми станеш зет и наследник!

Берт-ер не вярвал на очите и ушите си. Не се помнел от радост. Забравил всичките обиди, забравил също, че се е закълел да отмъсти на Боилит за братята си. Той паднал на колене, прегърнал краката на Боилита и почнал да му се кълне във вяроност.

— Ти ми прости, и аз ти прощавам — рекъл той. Боилит вдигнал от пода Берт-ера и му казал:

— Сега всичко е твое: моето богатство, моята власт и моята дъщеря! Но ти, разбира се, знаеш обичая: щом някой иска да се ожени за една девойка, трябва най-напред да почете родителите й, като изпълни едно от желанията им, макар и да го заплашва смъртна

опасност. Затуй и аз според обичая искам да се постарая за мене. Отдавна, много отдавна, когато баща ми още не бил роден, живеела на света една мечка — мъжкар. Тя била страшна за хората: отмъщавала всекому, който говорел лошо за нея. Нощем, казват, се превръщала на ерен-кила (змей) и летяла по света. Щом се докоснела до някой заспал човек, той или се разболявал, или умираше. Та ти казвам, тази мечка по времето на моя дядо един силен богатир като тебе на име Халлан-Ола-Харилли-Мохсогол я оковал в железни вериги и я затворил в подземията, което неотдавна ти показах. Не зная защо я е затворил там, но много чудеса се разправят сред народа за този звяр. Ще ми се да я видя каква е и вярно ли е онова, което приказват за нея. Иди, сине, доведи това чудовище при мене. Тогава и дъщеря ми, и цялото ми богатство ще станат твои.

— Хубаво, тате! — продумал Берт-ер, поклонил се на Боилит и излязъл от дома му, като си мислел как по-скоро да му докара чудовището. Боилит се радвал, че всичко се наредило, както той искал, така леко и бързо, и казал на приближените си:

— Стига сме се страхували от Берт-ера! Дойде и неговият край!

Но не минало много време и Боилит чува — на двора страшен шум: хората крещат, воловете и кравите мучат, конете цвилят, кучетата лаят. След малко в юртата му се втурнали около дващест души. Като влизали през вратата, те насмалко щели да се изпребият един друг. Всички викали: „Абитай! Абахи! Аллярхай!“. Боилит се втурнал на двора и що да види — навсякъде се търкаляли изпонападали животни, а по двора тича чудовището и напада Берт-ера. И всеки път, щом се нахвърли върху него, Берт-ер го удря с една тояга. Боилит така се изплашил, че паднал на земята и сърцето му се пукнало от страх. Тогава Берт-ер, без да му мисли много, с един замах утрепал с тоягата чудовището.

Сетне се оженил за хубавата дъщеря на Боилит и заживял в мир и дружба с хората.

---

[1] Кумис — напитка от ферментирало кобилешко мляко. ↑

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.